

ДОКЛАД
ОТНОСНО ПРАВАТА И ЗАДЪЛЖЕНИЯТА НА АДВОКАТИТЕ
В ОТНОШЕНИЯТА С ОРГАНИТЕ НА АДВОКАТУРАТА

УВАЖАЕМИ КОЛЕГИ,

Във връзка с възложената ми задача, излагам вижданията си относно темата „*Права и задължения на адвокатите в отношенията с органите на адвокатурата*”.

Конкретно изследване на тези въпроси не ми известно да е извършвано, като доводите, които ще изложа по-долу, са плод единствено на натрупаните от мен емпиричен опит и теоретични познания.

I. Правна рамка на отношенията адвокат – органи на адвокатурата.

Съгласно чл. 134, ал. 1 от Конституцията на Република България адвокатурата е свободна, независима и самоуправляваща се. Законодателят е посочил, че тези конституционни принципи следва да намерят своето изражение в конкретни правни норми, уреждащи организацията и реда на дейност на адвокатурата и то в нормативния акт “закон”.

Законът като вид нормативен акт съдържа общи (абстрактни) правила за поведение, насочени към неопределен брой субекти и имащи задължителна сила за тези субекти. Могат да се различат много видове правни норми, но основните видове могат да се квалифицират като:

- задължаващи;
- забраняващи (императивни, повелителни);
- оправомощаващи;
- даващи права, свободи и привилегии на гражданите, които кандидатстват да бъдат вписани като адвокати и гражданите, които вече са вписани като адвокати, включително и на техните организации.

При това положение считам, че при изграждането на един закон следва да се изхожда от принципите, които са залегнали в Конституцията на страната, принципите за устройство на адвокатурите в страните членки на Европейския съюз, както и на принципите, въз основа на които международните адвокатски организации считат, че следва да се урежда адвокатската професия, както и от основните цели и задачи, които се поставят при изграждането на нормативния акт уреждащ организацията и реда на дейност на цяла една професионална общност, каквато е адвокатурата.

Считам, че това са рамките, в които ние можем да изградим новия закон за адвокатурата, като в техния обхват имаме пълната свобода да предлагаме такива принципни елементи, каквито намираме за необходимо за конкретния момент от развитието на българската адвокатура и които впоследствие да залегнат в конкретни правни норми.

II. Обща характеристика на отношенията адвокат – органи на адвокатурата.

Считам, че най-висш израз на конституционно посоченият принцип за устройство на адвокатурата “самоуправление” намира израз в отношенията адвокат – органи на адвокатурата.

Изразявам становището, че “самоуправлението” в адвокатурата представлява правото и реалната възможност за професионалната общност на адвокатите да регулират и управляват в рамките на закона, на тяхната отговорност и в интерес на общността, съществена част от обществените дела, свързани: с правото на труд; с правото на възнаграждение; с правото на професионално сдружаване; с правото почивка; с правото да се участва в управлението на общността; със задължението за изпълнение и спазване на конкретни изисквания към общността като цяло и към конкретните участници в нея.

Въз основа на горното ми разбиране относно съдържанието на понятието “самоуправление на адвокатурата” считам, че принципите, които очертават неговия обхват могат да се определят на:

- правата следва да бъдат не само прогласени, но и гарантирани за безпрепятственото им упражняване. Адвокатите не следва да бъдат затруднявани от други органи при управлението на делата на общността;

- регулиране и управление на отношенията в адвокатурата чрез възможността за приемане на нормативни актове от адвокатурата по въпроси, свързани с упражняването на адвокатската професия (деонтологични правила, правила за обучение и квалификация, правила за справедливо възнаграждение на адвокатския труд, правила за достъп до професията, правила за електронизацията на адвокатурата и други);

- правата да могат да се упражняват в рамките на закона – правата на адвокатите могат да се дават и отнемат само със закон;

- упражняването на предоставените на адвокатите права и задължения да се извършва на тяхна отговорност – като със закон да се предвидят правила за отговорност при злоупотреба с тези права;

- правата да се упражняват винаги в интерес на общността, като общественият интерес за защита правата и законните интереси на българските граждани също следва да намери израз в правилата, уреждащи принципа за самоуправление на адвокатурата.

Част от тези принципи на “самоуправлението на адвокатурата” са намерили отражение в сега действащия Закон за адвокатурата от 2004 година, но при изработването на новия закон следва да бъде отчетен целия досегашен опит в тази насока, да бъдат направени изводи от досегашното им приложение, както и да бъдат очертани насоките в които те да бъдат регламентирани в новия Закон за адвокатурата.

III. Принципът на самоуправление в адвокатурата по сега действащия Закон за адвокатурата от 2004 година.

На първо място Изражение на този принцип в сега действащия Закон за адвокатурата са залегнали в принципното положение, че правата и задълженията на адвокатите за залегнали в самия закон. Предвидено е, че адвокатурата е самоуправляваща се, като този принцип е намерил пряко изражение във:

1. Възможността всички дела в организационно отношение да се извършват от органи, които са излъчени единствено и само от адвокатите;

2. Възможността избраните от адвокатите органи да могат да провеждат определени политики спрямо адвокатите, членове на конкретната адвокатска колегия, така и по отношение на всички адвокати от страната;

3. Законовата забрана други органи, извън адвокатурата да могат да провеждат определени политики спрямо адвокатите;

Този принцип бе проведен успешно и в сега действащия Закон за адвокатурата, като продължение на разбирането за неговото съдържание, което бе вложено в Закона за адвокатурата от 1991 година. Същевременно обаче, развитието на обществените отношения, в това число и в адвокатурата, наложиха да направим нов прочит на този принцип, като отчетем всички негови предимства и недостатъци, за да може да очертаем правилно насоките, при които ще се развива адвокатурата в следващите години. Затова в изложението си няма да се спирам на установените и доказали се предимства на този принцип, а по-скоро на неговите недостатъци, както в организационно, така и в личностното отношение.

На второ място според мен досегашното приложение на този принцип показва редица недостатъци и диспропорции в отношенията адвокат – органи на адвокатурата, които могат да бъдат обобщени по следния начин:

1. Липса на пряк контрол от адвокатите върху избраните от адвокатите органи през време на мандата им;

2. Липсата на адекватна и единна политика на органите на адвокатските колегии по отношение спазването на правата и задълженията на адвокатите и свързаните с това диспропорции;

2.1. различни по размер месечни и встъпителни вноски;

2.2. различни социално-битови условия за адвокатите;

2.3. различна квалификационна политика на органите на адвокатурата;

2.4. различни виждания от органите на адвокатурата за изпълнение на задълженията на адвокатите ;

2.5. различна дисциплинарна политика по отношение на адвокатите и по отношение на членовете на органите на адвокатурата;

2.6. различно разбиране от органите на адвокатурата за съдържанието, респективно приложението на конкретни правни норми от Закона за адвокатурата (адвокатски съвети и дисциплинарни съдилища);

3. Липса на ясни гаранции за изпълнението на наложени от органите на адвокатурата санкции спрямо отделните адвокати поради неспазване на техните права и задължения;

4. Отдалечаване на висшите органи на адвокатурата от самите адвокати, поради липсата на пряка връзка между тях;

5. Липса на еднаква политика на висшите органи на адвокатурата по отношение на изпълнението на правата и задълженията на адвокатите;

IV. Принципни предложения относно обхвата на отношенията адвокат – органи на адвокатурата.

На първо място изразявам позицията, че правата на адвокатите спрямо органите на адвокатурата представляват тяхно задължение и обратното правата на органите на адвокатурата, представляват задължения за адвокатите.

На второ място следва да бъдат отчетени общите и различните права на адвокатите, както спрямо органите на адвокатската колегия, така и спрямо висшите органи на адвокатурата, както и за задълженията им към тези органи, които също са различни;

На трето място следва да бъде очертани правомощията на органите на адвокатската колегия и висшите органи на адвокатурата, като не следва да има повторение между тези правомощия;

На четвърто място следва да бъдат очертани гаранциите за спазване на правата на адвокатите спрямо органите на адвокатурата;

На пето място следва да бъдат очертани гаранциите за спазване на задълженията на адвокатите спрямо органите на адвокатурата;

На шесто място считам, че в областта на отношенията адвокат – органи на адвокатурата следва да има задължаващи, забраняващи (императивни и поверителни) и оправомощаващи правни норми

V. Обхват на отношенията адвокат – органи на адвокатурата

На първо място най-общо изхождайки от досегашното устройство на тези отношения, могат да бъдат изведени и обобщени в примерно (без претенции за изчерпателност) следните конкретно проявени права и задължения на адвокатите спрямо органите на адвокатурата и очертаващи тези отношения, както следва:

- 1.1. Правото на адвоката да избира и да бъде избран в органите на адвокатурата;
- 1.2. Възможността да участва в органите на адвокатурата за определен период от време;
- 1.3. Право на обжалване на актовете на органите на адвокатурата;
- 1.4. Правото на свободно изразяване на мнението;
- 1.5. Задължение за встъпителни и месечни вноски, с оглед осигуряване независимостта и самоуправлението на адвокатурата;
- 1.6. Задължение за спазване на конкретните задължения на адвоката и възможността за проверка на това задължение от страна на органите на адвокатурата;
- 1.7. Задължение за професионална квалификация, условията за която следва да бъде осигурена от органите на адвокатурата;
- 1.8. Задължение за запазване единството на адвокатурата чрез участие в законово определените органи на адвокатурата;
- 1.9. Задължение за взаимопомощ на адвокатите – организация за подпомагане на адвокатите в нужда от адвокатските съвети и от Висшия адвокатски съвет;
- 1.10. Задължение за носене на дисциплинарна отговорност и зачитане последиците от постановените решения на органите на адвокатурата;

На второ място При така очертания обхват на отношенията адвокат – органи на адвокатурата предлагам следните нови принципни положения, както следва:

2.1. *Първо*, считам, че така очертаните от мен в предходната подточка права и задълженията в отношенията адвокат – органи на адвокатурата следва да се запазят. Считам обаче, че следва да се вложи нов смисъл и разбиране в част от тях, както следва:

2.2. *Второ*, считам, че следва да бъде осигурена възможността за нормална дейност на органите на адвокатурата чрез предвиждане за встъпителна вноска за нововписващите се адвокати и месечна вноска за вече вписаните адвокати. Считам, че с оглед

избягване диспропорциите в различните адвокатски колегии (различна встъпителна вноска и различна месечна вноска) следва да се въведат единни такива за всички адвокатски колегии, т.е. единна встъпителна вноска и единна месечна вноска. Размерът на същите следва да се определи от Висшите органи на адвокатурата, като същите имат икономическа обосновка и обхват. Предлагам в закона да се определи какъв размер от тези вноски следва да се предоставя на адвокатските колегии и каква част на висшите органи на адвокатурата. Размерът на вноските е важен и с оглед на социално-битовите условия, които отделните адвокатски колегии предлагат на членовете си, както и материалната база, с която те разполагат

2.3. *Трето*, считам, че следва да бъдат предвидени правила, които да осигуряват реален контрол върху дейността на органите на адвокатурата през време на техния мандат, като в тази насока следва да се предвидят правила за предсрочно прекратяване мандата на органите на адвокатурата при предвиждане на правила за предотвратяване на злоупотреби с тези права, както и предвиждане задължителна сила на решенията на Общите събрания на адвокатите, както на адвокатските колегии, така и на адвокатите от страната

2.4. *Четвърто*, считам, че следва да бъде въведено като изрично задължение на адвоката уважението към адвоката и органите на адвокатурата. Към настоящия момент освен определени правила в Етичния кодекс на адвоката липсва законова норма това да се случва. Ако разгледаме нормата на чл. 9 от Закона за адвокатурата ще констатираме, че адвоката полага клетва да уважава кого ли не, но не и адвокатите и органите на адвокатурата. Поради това предлагам това изискване да бъде инкорпорирано в законова норма.

2.5. *Пето*, считам, че следва да бъде организиран по нов начин провеждането на обучение и повишаване на квалификацията на адвокатите, като в тази насока следва да бъде ангажирана в по-голяма степен отговорността на адвокатските съвети – няма пречка част от встъпителните вноски и месечните вноски да се предвидят по закон, че следва да се отнасят за провеждането на обучението и повишаването на квалификацията на адвокатите

2.6. *Шесто*, считам, че изрично следва да бъде предвидено задължението на адвокатските съвети да осигуряват определени социални и битови условия за работата на адвокатите, като за това също няма пречка да се правят отчисления от встъпителните и месечните вноски, както и да се предвидят специални условия за социалното осигуряване на адвокатите, орган, който да го провежда, организация и ред за осъществяването му (аналогия с адвокатската осигурителна каса по закона от 1925 година), като израз на принципите за единство и взаимопомощ на адвокатите и органите на адвокатурата.

2.7. *Седмо*, считам, че следва да бъде уеднаквен режима на дисциплинарна съдимост на адвокатите и на членовете на органите на адвокатурата, като израз на еднаквите права и отговорност на адвокатите и органите на адвокатурата.

Адвокат Емил Ядков